

การนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย Report on Natural Environments Circumstance of on Television Station in Thailand

ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์¹
Supasil Kuljitjuewong

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอ ช่วงเวลา ความถี่ และประเภทของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีการนำเสนอผ่านทางสถานีโทรทัศน์ ประเภทฟรีชม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free TV) จำนวน 6 สถานี ในประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกรกฎาคม 2556 ผลการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย มีการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมเวลาทั้งสิ้น 774 นาที / สัปดาห์ (3,096 นาที / เดือน) โดยสถานีโทรทัศน์ที่มีการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการรายงานเฉลี่ย 400 นาที / สัปดาห์ รองลงมา ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (กรมประชาสัมพันธ์) (139 นาที / สัปดาห์) สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (115 นาที / สัปดาห์) สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 (53 นาที / สัปดาห์) สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 (50 นาที / สัปดาห์) และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 (17 นาที / สัปดาห์) ตามลำดับ รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ “รายการประเภทสารคดี” ประเภทของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีการรายงานมากที่สุด คือ “สิ่งแวดล้อมทั่วไป” วันที่มีการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุด คือ “วันพฤหัสบดี” และเวลาในการนำเสนอส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 16.00 - 20.00 น. และเวลา 00.04 - 08.00 น.

คำสำคัญ: สถานีโทรทัศน์ การรายงาน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ABSTRACT

The study aims particularly at exploring time, frequency, and types of natural environment reports on six channels of free TV in Thailand during January to July 2013. It was found that Thai television reported the said issue in a total of 774 minutes/week (3,096 minutes/month). Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS) was ranked the top with the average report of 400 minutes/week, followed by National Broadcasting Services of Thailand (139 minutes/week), Modernine TV (115 minutes/week), Royal Thai Army Radio and Television

¹ คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสาร (นิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยนานาชาติ สแตมฟอร์ด

Faculty of Liberal Arts (Communication Arts), Stamford International University, e-mail: godmaximum_hiclass@hotmail.com

Channel 5 (53 minutes/week), Thai Television Channel 3 (50 minutes/week), and Bangkok Broadcasting Television Channel 7 (17 minutes/week), respectively. The report format is mostly of documentary, with the type of “general environments”, and presented mostly on Thursday at 4-8 pm and 4-8 am.

Keywords: Television Station, Reporting, Environment Circumstance

บทนำ

วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่ง ที่มีทั้งเนื้อหาสาระและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตามที่ผู้ผลิตรายการตั้งไว้ในปัจจุบันจึงมีรายการที่ให้ทั้งสาระและความบันเทิงมากมายผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ประเภทฟรีทีวี (Free TV) ทั้ง 6 สถานีที่นับได้ว่าเป็นสื่อที่มีจำนวนผู้ชมสูงสุด ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง 11) และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสื่อวิทยุโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชน คือ การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of Environments) ซึ่งหมายถึง การแจ้งหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกในสังคม มีหน้าที่เหมือนสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) รวมทั้งสะท้อนปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ (ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2552) โดยเฉพาะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสิ่งมีชีวิตบนโลกผ่านเหตุการณ์และภัยธรรมชาติต่างๆ ดังผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ (2553) ได้สำรวจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นพบว่า มีประชาชนร้อยละ 70.4 ระบุว่า ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน/หมู่บ้าน ในรอบปีที่ผ่านมา โดยได้ระบุถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) การเกิดภาวะภัยแล้ง ร้อยละ 72.6 2) การเกิดภาวะน้ำท่วม ร้อยละ 25.3 3) มลพิษทางอากาศ ร้อยละ 22.5 4) การทำลายป่าไม้ ร้อยละ 19.8 และ 5) การสูญเสียความอุดม-

สมบูรณ์ของดิน ร้อยละ 18.1 ตามลำดับ ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นนั้น ได้เสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง หากขาดการพัฒนา และการอนุรักษ์อย่างถูกวิธี ทั้งนี้ เพราะปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ อาจเกิดจากความตั้งใจ และไม่ตั้งใจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ด้วยกันเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่น และความสมดุลทางธรรมชาติด้วย

การแก้ไขและจัดการกับปัญหาดังกล่าว เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ถือว่าเป็นสถาบันหลักทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่มีหน้าที่ในการสะท้อนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพราะประชาชนจะไม่สามารถรับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้เลย หากปราศจากซึ่งการสื่อสาร และการสื่อสารชนิดหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังมวลชนได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น คือ “วิทยุโทรทัศน์” จึงเป็นภารกิจสำคัญของสื่อวิทยุโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชนที่จะคอยแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งเสนอแนะวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น

การนำเสนอรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบผ่านทางรายการต่างๆ ของทางสถานีนั้น สามารถช่วยสร้างการรับรู้ความตระหนัก ทศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมให้กับผู้ชมได้ตามลำดับ โดยอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ชมทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ในทางตรงนั้นผู้ชมอาจรับชมเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมาเป็นข้อมูลแล้วนำไปปฏิบัติอย่างถูกวิธีและเหมาะสม ส่วนในทางอ้อมนั้น อาจเป็นผลจากผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ที่ปรากฏในรายการแล้วสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติตามได้ เป็นต้น เพราะฉะนั้นนอกจากสถานีวิทยุ

โทรทัศน์จะมีการกำหนดสัดส่วนในการนำเสนอเนื้อหาตามสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เหมาะสมแล้ว ยังควรมีการนำเสนอรูปแบบรายการต่างๆ ที่สอดคล้อง น่าสนใจ และตรงกับความต้องการของผู้ชม (ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์, 2556: 124)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตรายการนั้น ยังคงต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เนื้อหารายการตามสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย สัดส่วนในการนำเสนอที่เหมาะสม และรูปแบบหรือวิธีการนำเสนอที่สร้างสรรค์ เป็นต้น ด้วยปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ ในประเทศไทย ทั้ง 6 สถานี มีการนำเสนอรายการตามสิ่งแวดล้อมในลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การนำเสนอรายการตามสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย” ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอ ช่วงเวลา ความถี่ และประเภทของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่มีการนำเสนอผ่านทางสถานีโทรทัศน์ ประเภทรับชมฟรี (Free TV) ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. **ช่วงเวลา** การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานีโทรทัศน์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 – เดือนกรกฎาคม 2556 ทั้งนี้ เพราะต้องการศึกษาถึงสถานการณ์และข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติว่ามีลักษณะอย่างไร

2. **เนื้อหา** ศึกษาเฉพาะรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาตาม

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติตลอดทั้งรายการเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพียงบางช่วงบางตอนนั้น ไม่สามารถนำมาคำนวณหาสัดส่วนที่แน่นอน อาจส่งผลให้ข้อมูลเกิดความคลาดเคลื่อนได้

3. **ตัวแปรที่ศึกษา** ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ วันที่ออกอากาศ ช่วงเวลา ความถี่ในการนำเสนอ ประเภทของสิ่งแวดล้อม และรูปแบบการนำเสนอ โดยตัวแปรที่ศึกษาดังกล่าวนั้น เป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการจัดวางผังรายการ และสามารถทำให้ทราบผลการศึกษามากที่ได้รับไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย

นิยามศัพท์

1. สถานีโทรทัศน์ (Television Station) หมายถึง สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ประเภทรับชมฟรี (Free TV) ได้แก่ สถานีไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง 11) และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)

2. รายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment Programs) หมายถึง รายการที่นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาสาระด้านสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งรายการ

3. การนำเสนอ หมายถึง รายการที่นำเสนอในลักษณะแบ่งตามวิธีการนำเสนอ คือ รายการข่าว (News Programs) รายการสัมภาษณ์ (Interview Programs) รายการสนทนา (Discussion Programs) รายการตอบปัญหา (Quizzes) แข่งขัน (Contest) อภิปราย (Panels) เกม (Games) รายการสารคดี (Documentary Programs) รายการปิกนิก และรายการดนตรี (Variety and Musical Programs) และรายการละคร (Dramatic Programs)

4. รายการสารคดี (Documentary Programs) หมายถึง รายการที่นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งตั้งแต่ต้นจนจบ

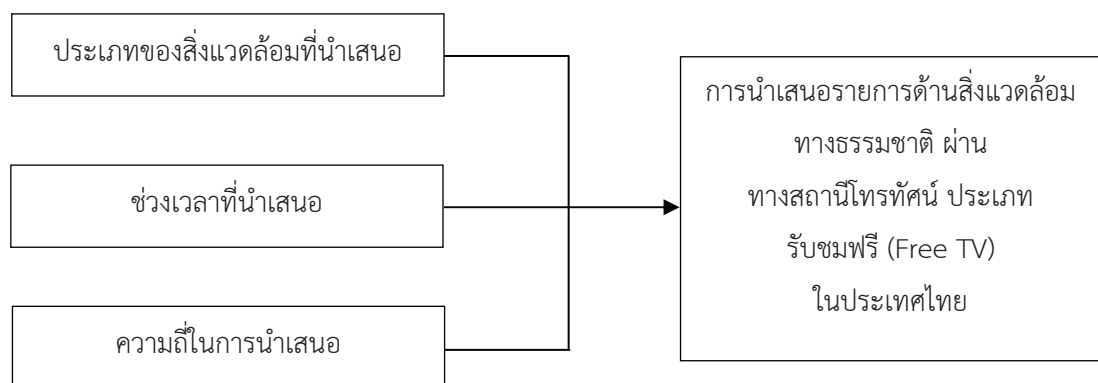
รายการ โดยมีแก่นของเรื่องคือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เหมือนกัน แต่อาจมีรายละเอียดของเนื้อหาหรือประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกัน

5. รายการปิกนิก (Variety Program) หรือรายการวาไรตี้ หมายถึง รายการบันเทิงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่และมีการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบอยู่ภายในรายการเดียวกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ ประเภทของ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากผังรายการของสถานีโทรทัศน์ จำนวน 6 สถานี ได้แก่ สถานีไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง 11) และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) ระหว่างเดือนมกราคม 2556 – เดือนกรกฎาคม 2556 และมีการนำเสนอข้อมูลในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ข้อมูลจากผังรายการ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่น่าสนใจ ช่วงเวลา ความถี่ และเนื้อหาสาระของรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2. สามารถนำผลจากการศึกษามาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีในการจัดวางผังรายการ
2. แนวคิดกระบวนการและหลักการจัดรายการโทรทัศน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประกอบไปด้วย ประเภทของสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอ รูปแบบรายการ เนื้อหารายการ ความถี่ในการออกอากาศ ช่วงเวลาในการออกอากาศ วันในการออกอากาศ และจำนวนรายการที่ออกอากาศ พร้อมสรุปผลออกมาเป็นเนื้อหาเชิงบรรยาย และแจกแจงเป็นตารางเพื่อชี้แจงรายละเอียดดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากผังรายการสถานีโทรทัศน์ในช่วงเดือนมกราคม 2556 – กรกฎาคม 2556 ทั้ง 6 สถานี ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง 11) และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม 2556 – กรกฎาคม 2556 สถานีโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 400 นาที / สัปดาห์

รองลงมา คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 153 นาที / สัปดาห์ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 111 นาที / สัปดาห์ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 58 นาที / สัปดาห์ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 50 นาที / สัปดาห์ และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จำนวนเวลาที่นำเสนอ คือ 17 นาที / สัปดาห์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนรายการและเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละสถานี

สถานี	จำนวนรายการ	จำนวนเวลา (นาที / สัปดาห์)
1. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)	5	400
2. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย	8	153
3. สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์	5	111
4. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5	4	58
5. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	3	50
6. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7	5	17

ตารางที่ 2 สังเคราะห์ผังรายการโทรทัศน์ทางฟรีทีวี ประเภทรายการด้านสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2556²

สถานีโทรทัศน์สิ่งแวดล้อมทั้งปักษ์ช่อง 7					
รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	เวลารวม (นาที)	ประเภทของสิ่งแวดล้อม	วิธีการนำเสนอเนื้อหา
บันทึกสีเขียว					นำเสนอรายการในรูปแบบสารคดีสั้นความยาวไม่เกิน 3 นาที โดยเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรทางน้ำ และชายฝั่ง โดยการลงทุนศึกษาพื้นที่จริง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ
- มกราคม 2556	พุธ	17.58	2	ป่าไม้ น้ำ	สารคดี
- เริ่มกุมภาพันธ์ 2556	อังคาร-พุธ	17.58	2		
พลังจิตรักโลก					รายการปกิณกะที่มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น เกมการแข่งขัน การทดลอง การท่องเที่ยว ฯลฯ โดยเนื้อหาทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และให้กลุ่มเด็กเป็นผู้ร่วมกิจกรรมไปพร้อมๆ กับผู้ดำเนินรายการ
- มกราคม 2556	พุธ-พฤหัสบดี	16.59	1	ทั่วไป	ปกิณกะ
- กุมภาพันธ์ 2556	พุธ	16.59	1		
มรดกโลก	เสาร์	07.54	5	ป่าไม้	สารคดี
ภารกิจรักโลก					เป็นรายการด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ความยาว 5 นาที โดยใช้ผู้ดำเนินรายการ 1 คน และแขกรับเชิญ 1 คน ให้เด็กเป็นผู้ทำกิจกรรม (ภารกิจ) พร้อมกับแบกรับเชิญ
(เริ่มเมษายน 2556)	พฤหัสบดี	16.55	5	ทั่วไป	สารคดีสั้นเกี่ยวกับป่าไม้ สัมภาษณ์โดยกรมป่าไม้
รักโลก	พฤหัสบดี	16.59	1	ป่าไม้	
(เริ่มกุมภาพันธ์ 2556)					
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ				17 นาที / สัปดาห์	ร้อยละ 0.17

² รายการด้านสิ่งแวดล้อมที่นำมาวิเคราะห์นั้น นับเฉพาะรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งรายการเท่านั้น

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3						
ทุ่งแสงตะวัน	เสาร์	06.25	25	ทั่วไป	สารคดี	เสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยมีความเชื่อว่ามีมนุษย์ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกันมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันจึงต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมในรูปแบบกฎหมาย กฎหมาย วัฒนธรรมประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ
สารคดีดินทางสร้างชาติ	เสาร์	06.05	20	ทั่วไป	สารคดี	นำเสนอเรื่องราวผ่านการเดินทางท่องเที่ยว บุคคลยุค คันทดินแดนที่น้อยคนจะมีโอกาสได้สัมผัสผสมทั้งเปิดมุมมองความคิด ความเชื่อต่างๆ จากผู้คนหลายท้องถิ่น ให้คนไทยได้ศึกษาเรียนรู้ ส่งผลเป็นประโยชน์ของชาติต่อไป โดยการเล่าจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในต่างแดน
สารคดีรู้ค่าพลังงาน	พฤษภาคม	24.00	4-5	พลังงาน	สารคดี	เป็นรายการที่สะท้อนปัญหาด้านพลังงานให้ผู้ชมได้รู้และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการภายในบ้าน ชุมชนรวมถึงสถานที่ต่างๆ รอบตัว และนำเสนอพลังงานทางเลือกอื่นๆ ที่จะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามการเตรียมการของประเทศไทยเพื่อรับมือกับปัญหานี้
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ					50 นาที / สัปดาห์	ร้อยละ 0.5
สถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 5						
ตะลุยป่า 5 นาที	จันทร์-ศุกร์	13.15	5	ป่าไม้	สารคดี	เป็นรายการสารคดีเชิงอนุรักษ์ ความยาวประมาณ 5 นาที โดยมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาด้านทรัพยากรป่าไม้ การอนุรักษ์ป่าไม้ กิจกรรม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
สารคดีกระหรวง	พฤหัสบดี	13.27	3	ทั่วไป	สารคดี	สารคดีสั้นความยาวไม่เกิน 3 นาที มีการนำเสนอเนื้อหาทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ป่าไม้ น้ำ ดิน และสัตว์ป่า เป็นต้น
ทรัพยากรธรรมชาติ	จันทร์-ศุกร์	21.39	1	ทั่วไป	สารคดี	สารคดีสั้น มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นตอนๆ สอดแทรกพระราชกรณียกิจขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สารคดีสั้นเฉลิมพระเกียรติชุด “ด้วยสองมือที่สร้างให้”	อาทิตย์	07.35	25	ทั่วไป	สารคดี	เป็นรายการสารคดีเกี่ยวกับธรรมชาติ ดำเนินรายการโดยคุณยืนยง โอภากุล มีการนำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและธรรมชาติบนโลก
สำรวจธรรมชาติ	อาทิตย์	07.35	25	ทั่วไป	สารคดี	
ออน เดอะ เวิร์ด						
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ					58 นาที / สัปดาห์	ร้อยละ 0.58

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์					
มติศจรรยัศตวรรษโลก	อังคาร-พุธ	17.35	25	สัปดาห์ ป่าไม้	สารคดี
ประมงรักษ์โลก	พุธ-พฤหัสบดี	17.58	2	สัปดาห์	สารคดี
	จันทร์-ศุกร์	07.30	5	พลังงาน	สารคดี
รวมพลังรักษ์โลกกับ ปตท.	เสาร์	15.58	2	ทั่วไป	สารคดี
มติศจรรยัศตวรรษโลก (เฉพาะเดือนมกราคม)	อาทิตย์	05.30	30	ทั่วไป	สารคดี
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ					111 นาที / สัปดาห์
ร้อยละ 1.10					
สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง 11)					
พิทักษ์ทะเล	อังคาร	23.08	7	น้ำ	สารคดี
คนรักษ์โลก	เสาร์	17.23			
	อังคาร	16.05	25	ทั่วไป	สารคดี
แผ่นดินทอง	พฤหัสบดี	16.05	25	ป่าไม้	สารคดี
รักโลกรักษ์สิ่งแวดล้อม	เสาร์	13.58	2	ทั่วไป	สารคดี

รายการสารคดีสัตว์จากทั่วโลก นำเสนอวิถีชีวิต และเข้าใจความเป็นไปของธรรมชาติ เพื่อรักษาสันติภาพระหว่างมนุษย์และสัตว์ให้คงอยู่คู่กันตลอดไป

รายการสารคดีเป็นตอนๆ ที่นำเสนอวิถีชีวิตของชาวประมงในการประกอบอาชีพอย่างรู้คุณค่ากับธรรมชาติ และสัตว์น้ำ

เป็นรายการที่สะท้อนปัญหาด้านพลังงานให้ผู้ชมได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการภายในบ้าน ชุมชนรวมถึงสถานที่ต่างๆ รอบตัว และนำเสนอพลังงานทางเลือกอื่นๆ ที่จะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามการเตรียมการของประเทศไทยเพื่อรับมือกับปัญหานี้

เรื่องราวผลกระทบความรุนแรงและความเสียหายจากปรากฏการณ์ภาวะโลกร้อน (Global Warming) ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

สารคดีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป็นรายการจะเกาะติดสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อรายงานให้ประชาชนได้รับทราบถึงปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงแนวทางป้องกันและการแก้ไข นอกจากนี้ ยังนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นในอนาคต โดยจะเน้นเนื้อหาที่มุ่งช่วยเสริมสร้างการปลูกจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรกลับมาใช้อย่างรู้คุณค่า

รายการสารคดีเชิงอนุรักษ์พันธุ์ไม้ ดำเนินรายการโดยพิธีกร และกลุ่มนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เป็นผู้ร่วมจัดทำตามตอบปัญหาข้อสงสัยเกี่ยวกับพันธุ์ไม้

รายการที่นำเสนอการดำเนินวิถีชีวิตในด้านต่างๆ ของมนุษย์ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ

Energy Update	เสาร์	11.05	25	พลังงาน	สารคดี	รายการสารคดีที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการใช้พลังงาน กระบวนการสร้างพลังงานทางเลือกใหม่ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น
At Energy ที่มีคำตอบเรื่องพลังงาน	อาทิตย์	11.05	25	พลังงาน	สารคดี	รายการที่จะพาไปรู้จักกับเรื่องราวของพลังงาน และทุกคำถามที่เกี่ยวกับพลังงานร่วมกันค้นหาคำตอบได้กับพิธีกร หนูสาว ไพบ่วง พร้อมของรางวัลมากมาย
พลังงานเพื่อชีวิต	เสาร์-อาทิตย์	10.56	3.30	พลังงาน	สารคดี	รายการสารคดีที่น่าสนใจเกี่ยวกับพลังงานที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ
เที่ยวทั่วไทยไปกับพลังงานทดแทน	เสาร์	11.30	30	พลังงาน	สารคดี	รายการท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยสาระความรู้และความบันเทิง พร้อมจะพาคุณผู้ชมเพลิดเพลินไปกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแหล่งพลังงานทดแทนทั่วประเทศไทย
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ					153 นาที / สัปดาห์	ร้อยละ 1.52
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)						
มหัศจรรย์ธรรมชาติ	เสาร์	05.52	5	ทั่วไป	สารคดี	สารคดีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สถานีสีเขียว	อาทิตย์	13.30	25	ทั่วไป	สารคดี	นำเสนอนวัตกรรมที่เกิดขึ้นมา เพื่อรองรับสิ่งแวดล้อมที่มีความเปลี่ยนแปลง ความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ช่วยประหยัดพลังงาน และชี้ให้เห็นถึงปัญหาของภัยธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
สารคดีท่องเที่ยวโลกกว้าง	จันทร์-ศุกร์	18.00	52	ทั่วไป	สารคดี	รายการสารคดีที่นำเสนอเนื้อหาสาระทั่วทุกมุมโลกที่หลากหลายความคิด และประสบการณ์จากมุมมองที่แปลกใหม่และน่าค้นหา
สายน้ำเดียวกัน	พฤหัสบดี	11.05	55	น้ำ	สารคดี	รายการที่นำเสนอการเรียนรู้นี้จะใช้ชีวิตอยู่กับน้ำ อย่างมีความสุขได้ เมื่อเข้าไปใกล้ชิด สัมผัสภาพชีวิตจริงของชาวบ้านลุ่มน้ำสายสำคัญ ชิมชั่งตวงสายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่มีต่อกันมาเนิ่นนาน
พินัยกรรมธรรมชาติ (เริ่มเมษายน 2556)	พฤหัสบดี	05.30	30	ทั่วไป	สารคดี	นำเสนอสิ่งมีชีวิตธรรมชาติได้ฝากไว้ให้คนไทยรุ่นต่อไปได้ตระหนักรู้และมองเห็นถึงคุณค่าความสำคัญของสัตว์ป่า และพืชพรรณที่มีความโดดเด่น โดยเฉพาะสายพันธุ์ที่ปรากฏ ณ เทือกเขาหิมาลัยทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งได้ส่งต่อสายพันธุ์สู่ผืนแผ่นดินไทย
รวมเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ					400 นาที / สัปดาห์	ร้อยละ 3.97

จากตารางที่ 2 พบว่า สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ประเภทรับชมฟรี มีการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 400 นาที / สัปดาห์ มีจำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 5 รายการ ได้แก่ รายการมหัศจรรย์ธรรมชาติ รายการสถานีสีเขียว รายการสารคดีท่องเที่ยวโลกกว้าง รายการสายน้ำเดียวกัน และรายการพินัยกรรมธรรมชาติ โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ รายการสารคดีท่องเที่ยวโลกกว้าง (260 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ สิ่งแวดล้อมทั่วไป รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันพฤหัสบดี

รองลงมา คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (กรมประชาสัมพันธ์) มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 153 นาที / สัปดาห์ จำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 8 รายการ ได้แก่ รายการพิทักษ์ทะเล รายการคนรักโลก รายการแผ่นดินทอง รายการรักโลกรักษ์สิ่งแวดล้อม รายการ Energy Update รายการ At Energy ที่มีคำตอบเรื่องพลังงาน รายการพลังงานเพื่อชีวิต และรายการเที่ยวทั่วไทยไปกับพลังงานทดแทน โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ รายการเที่ยวทั่วไทยไปกับพลังงานทดแทน (30 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ พลังงานรูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันเสาร์

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 111 นาที / สัปดาห์ จำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 5 รายการ ได้แก่ รายการมหัศจรรย์สัตว์โลก รายการประมงรักษ์โลก รายการสารคดีรู้ค่าพลังงาน รายการรวมพลังรักษ์โลกกับ ปตท. และรายการมหัศจรรย์ธรรมชาติ โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ มหัศจรรย์สัตว์โลก (50 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ

สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อมทั่วไป รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันพุธ

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 58 นาที / สัปดาห์ จำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 4 รายการ ได้แก่ รายการตะลุยป่า 5 นาที รายการสารคดีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ รายการสารคดีสั้นเฉลิมพระเกียรติชุดด้วยสองมือที่สร้างให้ และรายการสำรวจธรรมชาติ ออน เดอะ เวิร์ด โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ รายการตะลุยป่า 5 นาที และรายการสำรวจธรรมชาติ ออน เดอะ เวิร์ด (25 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ สิ่งแวดล้อมทั่วไป รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันพฤหัสบดี

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 50 นาที / สัปดาห์ จำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 3 รายการ ได้แก่ รายการทุ่งแสงตะวัน รายการสารคดีเดินทางสร้างชาติ และรายการสารคดีรู้ค่าพลังงาน โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ รายการทุ่งแสงตะวัน (25 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ สิ่งแวดล้อมทั่วไป รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันเสาร์

และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ย 17 นาที / สัปดาห์ จำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น 5 รายการ ได้แก่ รายการบันทึกสีเขียว รายการพลังจ้าวรักษ์โลก รายการมรดกโลก รายการภารกิจรักษ์โลก และรายการรักษ์โลก โดยรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ รายการมรดกโลก (5 นาที / สัปดาห์) ประเภทสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ ป่าไม้ รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ สารคดี และวันที่ออกอากาศส่วนใหญ่ คือ วันพุธและวันพฤหัสบดี ตามลำดับ

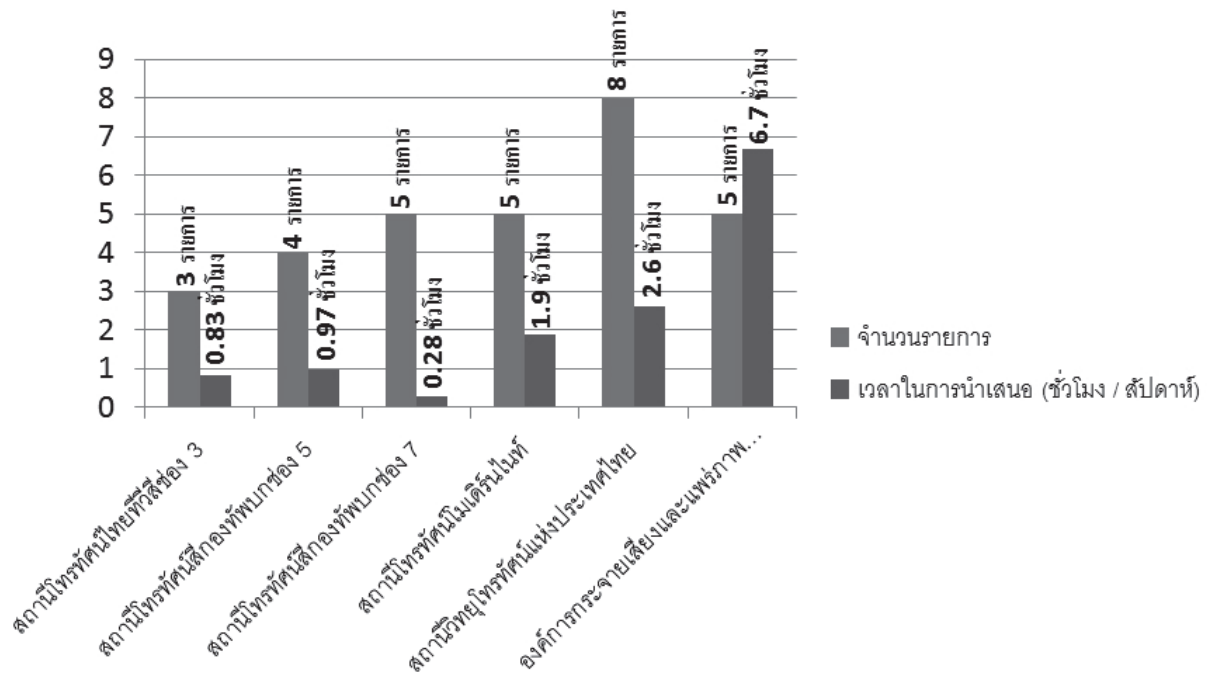
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเนื้อหา วันที่ออกอากาศ และรูปแบบการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์

สถานีโทรทัศน์	ประเภทสิ่งแวดล้อม	วันที่ออกอากาศ	รูปแบบการนำเสนอ	สัดส่วนการ
	ที่นำเสนอสูงสุด	ส่วนใหญ่	ส่วนใหญ่	นำเสนอต่อสัปดาห์
1. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	สิ่งแวดล้อมทั่วไป	วันเสาร์	สารคดี	ร้อยละ 0.5
2. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5	สิ่งแวดล้อมทั่วไป	วันพฤหัสบดี	สารคดี	ร้อยละ 0.53
3. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7	ป่าไม้	วันพุธและวัน พฤหัสบดี	สารคดี	ร้อยละ 0.17
4. สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์	สัตว์ป่า	วันพุธ	สารคดี	ร้อยละ 1.10
5. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (กรมประชาสัมพันธ์)	พลังงาน	วันเสาร์	สารคดี	ร้อยละ 1.52
6. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)	สิ่งแวดล้อมทั่วไป	วันพฤหัสบดี	สารคดี	ร้อยละ 3.97
รวมการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของทั้ง 6 สถานี				ร้อยละ 7.72

จากการศึกษารายการโทรทัศน์แบบรับชมฟรี (Free TV) จากผังรายการทั้ง 6 สถานี ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยพบว่า รายการด้านสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอผ่านทางฟรีทีวีมีจำนวนทั้งสิ้น 30 รายการ โดยแบ่งเป็น สถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (กรมประชาสัมพันธ์) มีจำนวนทั้งสิ้น 8 รายการ รองลงมา คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มีจำนวนสถานีละ 5 รายการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 จำนวน 4 รายการ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จำนวน 3 รายการ ตามลำดับ

สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ประเภทรับชมฟรี มีการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมเวลาทั้งสิ้น 778 นาที / สัปดาห์ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.72

โดยสถานีโทรทัศน์ที่มีการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการนำเสนอเฉลี่ย 389 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 3.97) รองลงมา ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (กรมประชาสัมพันธ์) มีการนำเสนอเฉลี่ย 153 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 1.52) สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ มีการนำเสนอเฉลี่ย 111 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 1.10) สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 มีการนำเสนอเฉลี่ย 58 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 0.58) สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีการนำเสนอเฉลี่ย 50 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 0.5) และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มีการนำเสนอเฉลี่ย 17 นาที / สัปดาห์ (ร้อยละ 0.17) ตามลำดับ รูปแบบการนำเสนอส่วนใหญ่ คือ “รายการประเภทสารคดี” ประเภทของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีการรายงานมากที่สุด คือ “สิ่งแวดล้อมทั่วไป” วันที่มีการรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุด คือ “วันพฤหัสบดี” และเวลาในการนำเสนอส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. และเวลา 04.00-08.00 น.

แผนผังที่ 1 แสดงจำนวนรายการและเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์ ในประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านจำนวนรายการและระยะเวลาในการนำเสนอ จำนวนรายการและระยะเวลาในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อม ทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทอื่นๆ โดยเมื่อคิดเป็นจำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมจะพบเพียง 30 รายการ และเมื่อคิดเป็นระยะเวลาที่นำเสนอทั้งหมดคือ 774 นาที / สัปดาห์ ของทุกสถานีโทรทัศน์ หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 7.6 ของเวลารวมใน 1 สัปดาห์ ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนรายการและเวลารวมในการนำเสนอทั้งหมดต่อสัปดาห์ (10,080 นาที / สัปดาห์) ทั้งนี้ เป็นเพราะว่ารายการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ได้รับความสนใจจากผู้ชมมากนัก ทำให้ผู้โฆษณาไม่เลือกลงโฆษณากับรายการด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้รายการด้านสิ่งแวดล้อมขาดแหล่งสนับสนุนเงินทุนเพื่อนำมาผลิตรายการ จึงปรากฏรายการด้านสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของอารีย์ วัฒนศิริ (2548) ได้ศึกษาเรื่องนโยบายด้านรายการสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์ไทย ผลการศึกษาพบว่ารายการด้านสิ่งแวดล้อมมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน สถานีโทรทัศน์ไทยควร

มีการปรับสัดส่วนพื้นที่ในการนำเสนอเพิ่มมากขึ้นและถาวร อย่างน้อยวันละครึ่งชั่วโมง โดยกำหนดเป็นนโยบายของสถานี ซึ่งอาจจะต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ชมและผู้อุปถัมภ์รายการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาถึงการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมของทางสถานีโทรทัศน์ ประเภทรับชม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในประเทศไทยพบว่า สถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนรายการด้านสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอสูงสุด คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (8 รายการ) และสถานีโทรทัศน์ที่มีระยะเวลาในการนำเสนอสูงสุด คือ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (400 นาที / สัปดาห์) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสถานีโทรทัศน์ทั้ง 2 สถานีนั้น เป็นสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ในประเภทของกิจการบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมองค์ความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านอื่นๆ ทำให้สัดส่วนในการนำเสนอเนื้อหาสาระส่วนใหญ่นั้นเป็นรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่ารายการประเภทให้ความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ

โทรคมนาคม (กสทช.) (2556: 24) ที่ระบุว่า ผู้รับใบอนุญาตที่ใช้คลื่นความถี่กิจการประเภทรายการสาธารณะกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

2. ด้านวันและเวลาที่นำเสนอ วันและเวลาที่นำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ คือ วันพฤหัสบดี ช่วงเวลา 16.00-20.00 น. และเวลา 04.00-08.00 น. ซึ่งวันและช่วงเวลาที่นำเสนอดังกล่าว เป็นช่วงที่ไม่มีผู้ชมสนใจมากนัก โดยในวันพฤหัสบดีนั้นเป็นวันในกลางสัปดาห์ ผู้ชมส่วนมากมีภารกิจ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติ เช่น การทำงาน การเรียน เป็นต้น ซึ่งต่างจากวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ที่ผู้ชมส่วนใหญ่มักจะหยุดอยู่บ้าน ทำให้วันหยุดมีโอกาสดูรายการที่เปิดรับชมรายการด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่า ส่วนในช่วงเวลานั้น ก็เป็นระยะเวลาที่ไม่ได้อยู่ในช่วงของการเปิดรับของผู้ชมโดยส่วนใหญ่ โดยในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. เป็นช่วงที่ผู้ชมกำลังติดภารกิจหรือทำกิจกรรมอื่นๆ อยู่นอกบ้าน ส่วนในช่วงเวลา 04.00-08.00 น. นั้น ก็เป็นช่วงที่ผู้ชมได้เข้านอนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งวันและเวลาที่นำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่จึงไม่มีความสอดคล้องกับการเปิดรับของผู้ชม ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าวันและช่วงเวลาที่เหมาะสม หรือตรงกับ การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้ชมส่วนใหญ่ นั้น โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ผู้ชมสูงสุด (Primetime) ได้นำรายการประเภทอื่นมานำเสนอแทน ซึ่งรายการที่มานำเสนอนั้นล้วนแต่เป็นรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างสูง เช่น รายการประเภทให้ความบันเทิง ได้แก่ ละคร เป็นต้น โดยรายการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นส่วนใหญ่ นั้น จะช่วยให้มีผู้สนับสนุนรายการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้รายการมีงบประมาณในการสนับสนุนรายการมากขึ้น ด้วย ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อารีย์ วัฒนศิริ (2548) ได้ศึกษาเรื่องนโยบายด้านรายการสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีสถานีใดที่มีนโยบายในการนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน หรือให้เวลาแพร่ภาพรายการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเฉพาะเจาะจง และมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน รวมทั้งระยะเวลาในการนำเสนอสั้นมาก นำเสนอเป็นช่วง ไม่น่าสนใจ มักบอกถึงเพียงปัญหา ไม่มีการชี้แนะการแก้ไข นำเสนอแบบผิวเผิน ไม่เกาะติดสถานการณ์ เมื่อเกิดปัญหา

ใหม่จะทิ้งปัญหาเก่า หรือเป็นเพียงรายการประชาสัมพันธ์โครงการของรัฐเท่านั้น

3. ด้านรูปแบบรายการที่นำเสนอ รูปแบบรายการด้านสิ่งแวดล้อมที่สถานีโทรทัศน์ได้นำเสนอส่วนใหญ่ นั้น คือ รายการประเภท “สารคดี” ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอสาระ ความจริงต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในลักษณะการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้ผลิตรายการต้องการสะท้อนภาพความจริงหรือแจกแจงประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง โดยมีความมุ่งหมายที่จะแจ้งข่าวสารหลักฐาน ภาพปรากฏ หรือข้อมูลต่างๆ กับผู้ชมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ ตระหนักถึงสภาพปัญหา และมีความคิดเห็นคล้อยตามในเรื่องที่ได้นำเสนอ อีกทั้ง รายการประเภทสารคดียังเป็นรายการที่มีต้นทุนในการผลิตต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบรายการประเภทอื่นๆ เมื่อรายการด้านสิ่งแวดล้อมขาดผู้สนับสนุนรายการ จึงเกิดข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณการผลิตที่ต้องควบคุมอย่างรัดกุม การผลิตรายการสารคดีเป็นประเภทของรายการที่ไม่ต้องใช้งบประมาณในการผลิตมากนัก เพียงแค่ นำเสนอความจริงด้านสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏ โดยไม่ต้องลงทุนกับนักแสดง เทคนิคพิเศษ หรือค่าเช่าสถานที่ราคาสูง ทำให้ผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะผลิตรูปแบบรายการประเภทสารคดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์ (2555: 254) ได้ศึกษาเรื่อง “โทรทัศน์สีเขียว: บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อโลกที่ยั่งยืน” พบว่า รายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่มีรูปแบบการนำเสนอแบบ “สารคดี” มาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ รายการข่าว อย่างไรก็ตาม การนำเสนอรายการในรูปแบบของสารคดีเพียงอย่างเดียว นั้น อาจไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้ทุกกลุ่มเสมอไป เพราะลักษณะความชื่นชอบที่มีต่อรูปแบบรายการของผู้ชมมีความแตกต่างกัน รายการสารคดีอาจมีความเหมาะสมกับกลุ่มคนวัยทำงาน แต่อาจไม่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงทำให้เด็กไม่สนใจรายการประเภทนี้ได้ ดังนั้น ก่อนการผลิตรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ผู้ผลิตรายการจึงควรศึกษาบริบทด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเป็นประเด็นทางสังคม และศึกษาพฤติกรรมในการรับชมของผู้ชมเป้าหมาย จากนั้นจึงผลิตรายการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมดังกล่าว เพราะฉะนั้นรูปแบบการนำเสนอ

รายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จึงควรมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในทุกกลุ่ม เพื่อให้รายการนั้นสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

4. ด้านประเภทของสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอ ประเภทของสิ่งแวดล้อมที่รายการด้านสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอสูงสุดคือ “สิ่งแวดล้อมทั่วไป” ซึ่งเป็นรายการด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่มีการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ น้ำ ป่าไม้ อากาศ ดิน และทรัพยากรพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าในปัจจุบันได้เกิดปัญหาขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในทุกรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาความต้องการด้านพลังงาน เป็นต้น อีกทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้นล้วนมีความสัมพันธ์กันโดยตรงและมีผลกระทบกันต่อเนื่องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น เมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่า ปริมาณป่าไม้มีจำนวนลดลง ส่งผลให้สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย ระบบนิเวศขาดความสมดุล และก่อให้เกิดน้ำป่าไหลหลากสร้างความเดือดร้อนให้กับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวนี้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559 ได้อธิบายว่า สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั่วไปในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมานั้น มีคุณภาพเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากทรัพยากรธรรมชาติขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลกระทบต่อสังคมในทุกภาคส่วน โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต การพัฒนาเศรษฐกิจจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และการขยายตัวของชุมชนเมือง ซึ่งมนุษย์ได้นำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านั้นมาใช้ โดยขาดการพัฒนาควบคู่กันไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกรนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน โดยการศึกษาของ Prasad, Tabut, Yesudhassan & Dollah (2552) พบว่า การรายงานข้อมูลข่าวสารของสถานีโทรทัศน์ 2 ช่อง ได้แก่ TV1 และ TV3 มีความสอดคล้อง

กัน คือ ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่รายงานส่วนมากไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป โดยเฉพาะปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดวิกฤตในปัจจุบัน และมีการรายงานอย่างต่อเนื่องหากปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่สิ้นสุด จากแหล่งข่าวต่างๆ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อทุกคน สถานีวิทยุโทรทัศน์ในฐานะสถาบันทางสังคมได้ทำหน้าที่เสมือนกระจกที่สะท้อนปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้ ตระหนักถึงความสำคัญ และมีพฤติกรรมบางสิ่งอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการกรนำเสนอรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย สรุปได้ว่า สถานีโทรทัศน์ยังให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ประเภทธุรกิจ (สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์) ที่มีส่วนในการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทอื่นๆ และวิกฤตการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น อีกทั้งเมื่อศึกษาต่ออย่างพบว่า รายการสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอส่วนใหญ่ มีรูปแบบเป็นรายการประเภท “สารคดี” ถึงแม้ว่าเนื้อหาสาระจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม แต่รูปแบบดังกล่าวยังขาดความน่าสนใจ และขาดแรงจูงใจให้ผู้ชมอยากติดตาม รวมทั้งลักษณะการนำเสนอส่วนใหญ่เน้นเป็นการนำเสนอเพียงผิวเผิน ไม่ได้เจาะลึกในประเด็นที่นำเสนอ และไม่ได้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม ทำให้การนำเสนอดังกล่าวเป็นเพียงการบอกต่อเพื่อแจ้งให้ทราบเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอเนื้อหารายการวิทยุโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นั้น จะส่งผลต่อการรับรู้ ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และพฤติกรรมของผู้ชม ดังนั้น เจ้าของสถานีควรมีการปรับผังรายการให้เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ชมเพื่อก่อให้เกิดผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยทางด้านเวลา เจ้าของสถานี่ควรมีการกำหนดสัดส่วนของเวลาในการนำเสนออย่างเหมาะสม โดยกาให้พื้นที่กับรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น และควรรีศึกษาพฤติกรรมกาเข้าชมของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายว่า มีพฤติกรรมในการเข้าชมในช่วงเวลาใด เพราะในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ชมเป็นสังคมที่แข่งขันกับเวลา เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้ผู้ชมมีทางเลือกจากสื่อต่างๆ มากขึ้น เช่น หากผู้ชมพลาดการชมรายการจากทางสถานีในเวลากปกติ ก็สามารถชมย้อนหลังได้จากเว็บไซต์ของสถานี หรือวิดีโอออนไลน์ (YouTube) ได้ เพราะฉะนั้น นอกจากผู้ผลิตรายการจะกำหนดเวลาในการนำเสนอที่สอดคล้องกับเวลาในการเข้าชมของผู้ชมแล้ว รายการที่ได้ผลิตขึ้นนั้นต้องสามารถส่งไปได้ในทุกช่องทางของการนำเสนอด้วย เช่น ผู้ชมที่มีอาชีพแม่บ้านอาจชมรายการจากทางสถานีผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ กลุ่มคนวัยทำงานอาจชมรายการย้อนหลังผ่านทางสมาร์โฟน กลุ่มวัยรุ่นอาจชมรายการผ่านวิดีโอออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งหากรายการหนึ่งสามารถชมได้หลายช่องทาง ก็สามารถจัดอุปสรรคทางด้านเวลาออกไปได้

2) รูปแบบรายการ รูปแบบรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นั้น ผู้ผลิตรายการควรมีการสร้างสรรค์รายการให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และสอดคล้องกับผู้ชมในแต่ละช่วงวัย เพราะผู้ชมในแต่ละช่วงวัยมีความชื่นชอบรูปแบบรายการที่แตกต่างกัน อีกทั้งรูปแบบรายการแต่ละประเภทก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันด้วย รูปแบบรายการจะช่วยสนับสนุนเนื้อหา และองค์ประกอบในด้านอื่นๆ ที่ขาดความน่าสนใจ เป็นเรื่องยาก หรือมีความซับซ้อน ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจมากขึ้น

3) ปัจจัยทางด้านเนื้อหา เนื้อหาของรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นในปัจจุบันได้ลดข้อจำกัดในด้านเวลา (Time) และช่องทางในการเข้าถึง (Platform) หากรายการที่นำเสนอมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ผู้ชมก็สามารถติดตามได้จากช่องทางการสื่อสารที่ตนคุ้นเคย อีกทั้งถึงแม้ว่ารายการดังกล่าวจะออกอากาศผ่านไป แล้ว หากอยู่ในความสนใจของผู้ชมก็สามารถติดตามย้อนหลังได้จากเว็บไซต์ของสถานี หรือวิดีโอออนไลน์

(YouTube) เป็นต้น เพราะฉะนั้น เนื้อหารายการจึงเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งเนื้อหารายการควรมีลักษณะ ดังนี้

ก. แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะปัญหาของสิ่งแวดล้อมหนึ่งมักจะสัมพันธ์หรือส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตอื่นอยู่เสมอ เช่น หากมีการตัดไม้ทำลายป่าก็จะเกิดปัญหาอุทกภัย ระบบนิเวศจะขาดความสมดุล สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย หน้ดินถูกชะล้าง และส่งผลกระทบต่อตารางชีวิตมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งหากผู้ผลิตรายการนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ผู้ชมที่ไม่ประทับใจกับปัญหาดังกล่าว ก็มักจะไม่สนใจเนื้อหา รายการที่นำเสนอได้ การแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจึงเป็นการทำให้ผู้ชมเข้าใจว่า เหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน

ข. เนื้อหาของรายการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติควรเป็นเรื่องราวที่ผู้ชม เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่นำเสนอ นั้น ควรสะท้อนให้ผู้ชมเห็นว่า เป็นเรื่องระดับปัจเจกบุคคล หรือเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้ชม ผู้ชมได้รับผลกระทบโดยตรงหากไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และควรหลีกเลี่ยงเรื่องราวในระดับนโยบาย หรือสิ่งไกลตัวผู้ชม ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้ชมมักจะให้ความสำคัญกับปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ตนได้รับผลกระทบ และเป็นเรื่องที่ตนสามารถเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้

4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้ชม การกำหนดผังรายการของสถานี นอกจากจะพิจารณาจากกลยุทธ์ในการบริหารงานแล้ว เจ้าของสถานี่ควรพิจารณาถึงพฤติกรรมของผู้ชมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ เป็นเพราะอิทธิพลจากเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งด้านของระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น เช่น การพัฒนาระบบ 3G (3rd Generations) และระบบเครือข่ายไร้สาย (Wireless) ด้านเทคโนโลยีฮันทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ (Smartphone) และคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา (Tablet) เป็นต้น ด้วยปัจจัยทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว ทำให้ผู้ชมมีทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกที่ (Anywhere) และทุกเวลา (Anytime) ซึ่งต่างจากพฤติกรรมกาชมในอดีต

เมื่อผู้ชมติดตามรายการใดจากทางสถานี ก็มักจะมานั่งหน้าจอโทรทัศน์ตามช่วงเวลาการออกอากาศตามที่สถานีได้กำหนด หากผ่านพ้นช่วงเวลาการออกอากาศจากทางสถานี ก็ไม่สามารถติดตามย้อนหลังได้ พฤติกรรมการรับชมรายการในอดีต จึงมีรูปแบบที่ชัดเจนกว่าสามารถคาดเดาพฤติกรรมของผู้ชมได้ เจ้าของสถานีจึงควรศึกษาพฤติกรรมของผู้ชมอย่างละเอียด และนำผลการศึกษาที่ได้รับมาจัดรูปแบบผังรายการให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กรมพุม บุญทวี. (2553). *กระบวนการและหลักการจัดรายการโทรทัศน์*. เอกสารสอนชุดวิชาการจัดรายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัย-ธรรมาธิราช.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2553). *กลยุทธ์การจัดรายการโทรทัศน์*. เอกสารสอนชุดวิชาการจัดรายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัย-ธรรมาธิราช.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2546). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตร.
- บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน). (2556). *ผังรายการช่อง 9*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.mcot.net/site/tvlisting>
- “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559” (2555, 20 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 37 ง. หน้า 3.
- “ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เรื่องหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์” (2556, 27 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 27 ง. หน้า 22.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2556). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2555). *โทรทัศน์สีเขียว: บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อโลกที่ยั่งยืน*. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ บูรณาการภูมิปัญญาสู่อาเซียน*, หน้า 254-266. เข้าถึงได้จากฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยเกริก.
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2556). *บทบาทของวิทยุโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ 21 (ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2556). เข้าถึงได้จากฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. (2556). *ผังรายการช่อง 3*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.thaitv3.com/%E0%B8%9C%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/>
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5. (2556). *ผังรายการช่อง 5*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.tv5.co.th/web56/>
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7. (2556). *ผังรายการช่อง 7*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.ch7.com/schedule.html>
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. (2556). *ผังรายการช่อง 11*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2556, จาก <http://tv11.thaibell.com/home.php>
- สมสุข หินวิมาน และคณะ. (2554). *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสุข หินวิมาน. (2552). *เอกสารประกอบการสอน: ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ. (2553). *ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และภาวะโลกร้อน พ.ศ. 2553*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2557, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/pollglobal.jsp>

- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2556). *ผังรายการไทยพีบีเอส*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2556, จาก <http://program.thaipbs.or.th/tvschedule/monthlyschedule/2557/article503769.ece>
- อรนุช เลิศจรยารักษ์. (2556). *การเขียนบทโทรทัศน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารีย์ วัฒนศิริ (2548). *นโยบายด้านรายการสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เอกธิดา เสริมทอง. (2553). *หลักการแพร่ภาพและกระจายเสียง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ. เจ. พรินติ้ง.
- โอเค เนชั่น. (2551). *แนวคิดและทฤษฎีในการจัดวางผังรายการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2557, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=284092>
- Prasad, N.V., Tabut, M.H. M., Yesudhassan, T.J., & Dollah, M.Z. (2009). *Environment News Broadcast in Malaysia: An Analysis of Prime-Time News Coverage in Local Television Channels*. Global Communication Research Association, 5, 1-12. School of Media Studies.

นายศุภศิลป์ กุลจิตต์เจี๊วงค์ กำลังศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชานิติศาสตร์นวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกริก สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกริก และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เคยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกราฟิกดีไซน์ บริษัทศรีสยาม การพิมพ์ จำกัด ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสาร (นิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตเพชรบุรี มีผลงานทางวิชาการ ประเภทยุทธศาสตร์ วิจัย ได้แก่ ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น: กรณีศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพชรบุรี พฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ชมข่าวภาคค่ำทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ความคาดหวังของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนไทยที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษานิติศาสตร์ บทบาทของวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา: สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 การรายงานสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานีวิทยุโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 และโทรทัศน์สีเขียว: บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อโลกที่ยั่งยืน บทความวิชาการ ได้แก่ นวัตกรรมของวิทยุโทรทัศน์ นวัตกรรมการสื่อสาร การพัฒนาวิทยุโทรทัศน์ไทยสู่ความเป็นมาตรฐานในระดับสากล: ศึกษาเชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพการกระจายเสียงและแพร่ภาพแห่งประเทศไทยกับดักสังคมออนไลน์ บทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัล ไลน์รูปแบบการสื่อสารบนความสร้างสรรค์ของสมาร์ตโฟน: ข้อดีและข้อจำกัดของแอปพลิเคชัน Timeline กลยุทธ์การสื่อสารที่สร้างความแตกต่างเชิงสร้างสรรค์ของแบรนด์ดังระดับโลก และ 2022 วิวัฒนาการการสื่อสารแห่งโลกอนาคต